

Ewa Kula

*Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
ORCID: 0000-0002-9529-2143*

Marzena Pękowska

*Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
ORCID: 0000-0003-1382-2655*

BHW 42/2020

ISSN 1233-2224

DOI: 10.14746/bhw.2020.42.5

Obcokrajowcy studiujący w Polsce w okresie międzywojennym w dokumentach Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Abstract. Foreigners studying in Poland in the interwar period in the documents of the ministry of religious affairs and public

After regaining independence, in 1918–1939 there was a rapid development of scientific culture in Poland. The aim was to recreate the network of Polish scientific institutions, to create new centers from scratch and to increase the number of scientific staff. Efforts were also made to include the Polish scientific community in world science. Cultural relations with other countries were maintained, inter alia, by implementing the provisions and conventions on intellectual cooperation signed by Poland with other countries. These documents also included issues related to teaching. The aim of the presented study is to show students' scholarship exchange, first of all granting scholarships to foreign students during the interwar period by the Ministry of Religious Affairs and Public Education. The basis of the research are mainly archival sources concerning the initiation and support of scholarship activities, collected in Central Archives of Modern Records in Warsaw. Analysis of the sources made it possible to develop a preliminary characterization of these initiatives.

Keywords: academic schools, international cooperation, students, scholarships, the second polish republic

Szybki rozwój kultury naukowej w Polsce w latach 1918–1939 umożliwił odtworzenie sieci polskich instytucji naukowych, stworzenie w większości od podstaw nowych

ośrodków oraz wzrost liczebny kadry naukowej. Najważniejszą zmianą funkcjonowania instytucji naukowych w tym czasie było objęcie ich mecenatem państwowym zamiast dotychczasowego finansowania prywatnego, które zostało znacznie ograniczone. Duże znaczenie miał rozwój międzynarodowej współpracy naukowej, co umożliwiło upowszechnienie w Polsce wzorów organizacji nauki wprowadzonych w rozwiniętych krajach europejskich oraz włączenie polskiego środowiska naukowego w naukę światową. Wśród kadry profesorskiej uczelni Polsce 13,5% było absolwentami uczelni rosyjskich, a 17,3% uczelni zachodnioeuropejskich¹.

Okres odbudowy nauki i szkolnictwa wyższego zamykał rok 1924/25, w którym funkcjonowało 17 szkół wyższych, a liczba towarzystw naukowych wzrosła ze 140 w 1918 r. do 276 w 1927 r.² Pierwsze lata po I wojnie światowej odznaczały się znacznymi trudnościami finansowymi, z którymi musiały borykać się placówki naukowe. Zwiększenie wydatków Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na naukę nastąpiło w latach 1924–1928, na co istotny wpływ miała poprawa stanu gospodarczego Polski. Spowodowało to także zwiększenie dotacji na naukę ze źródeł prywatnych. W latach wielkiego kryzysu gospodarczego, którego nasilenie w Polsce przypadło na lata 1931–1933, nakłady na naukę zostały ponownie ograniczone. Dopiero pod koniec okresu istnienia II Rzeczypospolitej zwiększone zostało finansowanie nauki i szkolnictwa wyższego. Pierwszym aktem prawnym regulującym status szkół wyższych była *Ustawa o szkołach akademickich*, uchwalona przez Sejm 13 lipca 1920 r. Ustawą tą określony został status szkoły akademickiej jako placówki edukacyjnej kształcącej na najwyższym poziomie, przy tym obligatoryjnie łączącej działalność dydaktyczną z działalnością badawczą.

We wszystkich trzech kategoriach uczelni wyższych, tj. państwowych, prywatnych akademickich i prywatnych nieakademickich, studia były płatne, student wnosił więc opłatę wpisową i każdego roku czesne oraz opłaty za ćwiczenia, za udział w seminariach i egzaminach. Studenci osiągający dobre wyniki nauczania mogli starać się o odroczenie płatności za studia.

Poważne zmiany w szkołach wyższych wprowadzone zostały uchwaloną 15 marca 1933 r. *Ustawą o szkołach akademickich*. Wzmocniony został tą regulacją administracyjny nadzór nad uczelniami, ale zwiększono też uprawnienia władzy wykonawczej, zarówno rektorskiej, jak i ministerialnej³. W latach międzywojennych działało w II Rzeczypospolitej 21 szkół akademickich, z tego 14 państwowych i 7 prywatnych. Studia akademickie były dwustopniowe. Studia I stopnia, umożliwiające uzyskanie niższego stopnia naukowego, to studia magisterskie, inżynierskie i lekarskie. Studia

¹ *Życie naukowe w Polsce w drugiej połowie XIX i w XX wieku, organizacje i instytucje*, red. B. Jaczewski, Wrocław 1987, s. 212.

² *Ibidem*, s. 210.

³ M.P. Deszczyński, *Uniwersytet Warszawski w II Rzeczypospolitej*, w: *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1915–1945. Monumenta Universitatis Varsoviensis 1816–2016*, Warszawa 2016, s. 362.

wyższego stopnia, doktoranckie, pozwalały na zdobycie stopnia doktora. Zgodnie z prawem akademickim rozróżniano trzy kategorie studiujących: studentów, wolnych słuchaczy i doktorantów. Studenci mieli pełne prawa akademickie, to znaczy mogli uczestniczyć w wykładach i ćwiczeniach, zdawać egzaminy oraz uzyskiwać stopnie naukowe i zawodowe. Wolni słuchacze mieli niepełne prawa akademickie, w związku z czym mogli jedynie uczestniczyć w zajęciach, bez prawa do przystępowania do egzaminów. Doktoranci mieli pełne prawa akademickie, ale tylko w zakresie starań o wyższy stopień naukowy⁴.

Stosunki kulturalne z zagranicą utrzymywano przez realizowanie postanowień i konwencji o współpracy intelektualnej. Ministrowie oświecenia oraz resortu spraw zagranicznych sygnowali te dokumenty w imieniu rządów. We wszystkich dokumentach podkreślano, że nadrzędnym celem podejmowanej współpracy intelektualnej jest działanie zmierzające do pogłębienia pokoju i współpracy między układającymi się stronami. W okresie XX-lecia międzywojennego Polska zawarła bilateralne układy, porozumienia i konwencje kulturalne z Francją, Belgią, Jugosławią, Węgrami, Bułgarią, Szwecją oraz Rumunią. Nie zostały sfinalizowane próby zawarcia analogicznych porozumień z Austrią i Finlandią, Włochami i Estonią⁵. Na mocy zawartych porozumień i konwencji realizowano między innymi wymianę kadry naukowej i studentów (nazywając ich potocznie studentami wymiennymi). W tym okresie powołano do życia szereg instytucji wspierających i promujących naukę polską. Taką instytucją była m.in. Polska Komisja Międzynarodowej Współpracy Intelektualnej (1924–1939), w skład której weszli przedstawiciele Polskiej Akademii Umiejętności oraz Kasy im. Mianowskiego⁶. Jej podstawowym zadaniem było pośredniczenie między Międzynarodową Komisją a towarzystwami i pracownikami naukowymi w Polsce w zakresie wymiany naukowej polsko-francuskiej, a także wymiany wydawnictw czy stypendiów naukowych pomiędzy Polską i innymi krajami europejskimi.

Celem prezentowanego opracowania jest ukazanie wymiany stypendialnej studentów, głównie przyznawania stypendiów studentom zagranicznym w okresie XX-lecia międzywojennego przez polskie Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Podstawę badań stanowią głównie źródła archiwalne dotyczące inicjowania i wspierania działalności stypendialnej, zgromadzone w Archiwum Akt Nowych w Warszawie. Autorki podjęły się pracy z jednorodnym źródłem, bowiem temat powyższy nie

⁴ J. Jastrzębski, *Studenci zwyczajni i wolni słuchacze w systemie szkolnictwa wyższego w II Rzeczypospolitej*. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne” 2013, z. 4, s. 349–361, doi:10.4467/20844069PH.13.022.1198 [dostęp: 20.02.2020].

⁵ E. Kula, M. Pękowska, *Działalność Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w dwudziestoleciu międzywojennym na rzecz międzynarodowej współpracy intelektualnej*, „Studia Edukacyjne” 2016, nr 39, s. 413–431.

⁶ B. Suchodolski, *Wstęp*, w: *Historia Nauki Polskiej*, t. V, red. B. Suchodolski, Wrocław–Warszawa–Kra-ków 1992, s. 7.

był jeszcze podejmowany przez naukowców. Wprowadzenie w omawianą problematykę może wyłonić kolejne problemy badawcze.

Realizując postanowienia przyjętych konwencji i porozumień, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (dalej: MWRiOP) organizowało stypendia wymienne i niewymienne z rządami państw obcych. W dokumentach MWRiOP zachowały się dane dotyczące środków finansowych przeznaczanych na ten cel. Niestety, dokumenty nie określają, którego roku akademickiego dotyczą. Niemniej pozwalają na sprecyzowanie, jakiego rzędu były to wydatki. Jak wynika z danych Ministerstwa, z ogólnej kwoty 81 500 na stypendia wymienne przeznaczono 37 000 zł, zaś na stypendia niewymienne 44 500 zł. Przy tym na stypendia państw konwencyjnych, do których należały Bułgaria, Belgia, Francja, Jugosławia, Szwecja, Węgry i Rumunia, przeznaczono na stypendia wymienne 23 000 zł, a na niewymienne 25 000 zł. Do krajów niewymienionych należały Austria, Dania, Estonia, Finlandia, Łotwa i Włochy, z którymi rząd polski planował zawrzeć stosowne konwencje. Natomiast Ministerstwo na studia wymienne przeznaczyło 5100 zł, a na niewymienne 7000 zł. Na studia wymienne w zależności od kraju mogła wyjechać następująca liczba studentów: do Bułgarii – 1, Francji – 2–3, Jugosławii – 2, na Węgry – 2, do Rumunii – 2, Włoch – 2, Czechosłowacji – 1, Niemiec – 2⁷.

Ogółem na stypendia dla studentów zagranicznych przeznaczono: Belgia – 500 zł, Bułgaria – 20 000 zł, Francja – 7140 zł, Jugosławia – 5980 zł, Szwecja – 460 zł, Węgry – 5430 zł, Rumunia – 8230 zł, Dania – 3400 zł, Estonia – 1905 zł, Finlandia – 460 zł, Łotwa – 330 zł, Włochy – 6120 zł, Czechosłowacja – 4680 zł, Turcja – 3900 zł, Chiny – 3000 zł, Niemcy – 5600 zł, Egipt – 2550 zł, Anglia – 560 zł, co dało w sumie 80 245 zł. Łączna kwota na stypendia wymienne wynosiła, jak już wspomniano, 81 500 zł⁸. Kwoty przeznaczane przez te kraje na stypendia obejmowały różne wydatki i – jak widać – były różnego rzędu⁹.

Dla przykładu w roku akademickim 1936/37 planowano stypendia wymienne z Francją, Włochami, Jugosławia, Czechami i Węgrami. Francja przyznać miała osiem stypendiów, po czterech kandydatów wyznaczało MWRiOP oraz Ambasada Francji w Warszawie. W omawianym roku akademickim Polska przyjęła dwóch kandydatów, rok wcześniej takich stypendystów było trzech. W ramach wymiany z Włochami oraz Rumunią przyznawano po dwa stypendia z każdej strony. Umowa z Bułgarią obejmowała wymianę jednego stypendysty z każdej strony oraz wysłanie 11 polskich tzw. stypendystów „zwrotnych”. W ramach stypendiów wymiennych dla Jugosławii strona polska przyznawała dwa stypendia, Jugosławia jedno stypendium. Taka sytuacja trwała

⁷ Archiwum Akt Nowych, Zespół Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, sygn. 264, *Studenci obcokrajowcy w szkołach polskich i Polacy za granicą – kursy, stypendia* (dalej: AAN, MWRiOP, sygn. 264). *Stypendia wymienne z rządami państw obcych. Bruliony wykazów* *bd*, k. 117.

⁸ Z wycień autorek wynika, że była to kwota 80 245 zł.

⁹ AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Stypendia wymienne z rządami państw obcych. Bruliony wykazów* *bd*, k.11.

od trzech lat, wcześniej Jugosławia przyznawała dwa stypendia. Czechosłowacja przyznała po jednym stypendium dla każdej ze stron, natomiast Węgry po dwa stypendia dla każdej strony¹⁰.

Dodać należy, że koszty utrzymania stypendystów przyjmowały na siebie także inne resorty. Na przykład w roku akademickim 1935/36 studiowali w Polsce studenci opłacani przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Byli to Stefan Kovac i Julian Popowic – studenci prawa w Warszawie – oraz Michał Varga i Michał Ljarince. Otrzymywali oni przez dziewięć miesięcy stypendium w wysokości 250 zł¹¹.

Zachowane niekompletne materiały archiwalne pozwoliły opracować zestawienie stypendystów zagranicznych korzystających z pomocy MWRiOP w latach akademickich 1935/36, 1936/37 oraz 1937/1938. Zestawienia te przedstawiono w tabelach 1–8, zamieszczonych na końcu opracowania (Aneks). Zgromadzone źródła pozwoliły przedstawić dane osobowe stypendystów, ich obywatelstwo, czas pobytu w Polsce w ramach stypendium, wysokość pozyskanych środków finansowych. Rzadziej zamieszczano informacje o szkołach wyższych przyjmujących stypendystów czy też o kierunkach realizowanych przez nich studiów. Wynika w nich, że w roku akademickim 1935/36 w Polsce przebywało co najmniej 15 stypendystów wymiennych i 17 niewymiennych. W kolejnym roku akademickim (1936/37) stypendystów wymiennych było 13, niewymiennych 14. Natomiast z danych za rok 1937/38 wynika, że zarówno studentów wymiennych, jak i niewymiennych było siedmiu. Trudno dzisiaj ocenić, czy drastycznie spadła w omawianym roku liczba przyznawanych przez ministerstwo stypendiów, czy są to braki w materiałach źródłowych. Analizując zgromadzone dane, można stwierdzić, że w Polsce w ramach stypendiów studiowali obywatele z różnych krajów, także pozaeuropejskich, np. z Chin i USA. Stypendystom przyznawano środki finansowe różnej wysokości, zwłaszcza stypendystom niewymiennym. W przypadku stypendiów wymiennych była to najczęściej kwota 250 zł miesięcznie, przyznawana na okres dziewięciu miesięcy. W kilku przypadkach studentom pokrywano koszty podróży lub wspomagano ich w miesiącach wakacyjnych. Należy podkreślić, że stypendyści zagraniczni studiowali w państwowych szkołach akademickich. Były wśród nich uniwersytety w Warszawie, Krakowie, Wilnie, Lwowie i Poznaniu. Do stypendystów należeli również doktoranci oraz pracownicy nauki.

Dzięki zachowanym w Archiwum Akt Nowych źródłom można ustalić nazwiska dwóch doktorantów studiujących w Polsce. Jednym z nich był Włodzimierz Górski, obywatel Estonii, który pobierał stypendium w roku akademickim 1935/36 na przygotowanie rozprawy doktorskiej w Polsce. Jednak po dwóch miesiącach, w związku z pojawieniem się możliwości objęcia stanowiska asystenta na Uniwersytecie Wileńskim, W. Górski zrezygnował z nauki w Polsce¹². Drugim studentem był obywatel Francji

¹⁰ Ibidem, k. 119.

¹¹ Ibidem, k. 18.

¹² Zob. *Aneks*, tab. 1.

Jean Laffitte, prawnik, który ukończył studia na Uniwersytecie w Bordeaux. Do Polski przyjechał w ramach studiów wymiennych w roku akademickim 1937/1938 na siedem miesięcy. Podczas tego pobytu otrzymał licencjat humanistyczny oraz przygotował rozprawę doktorską na temat kapitału zagranicznego w Polsce¹³.

Ponadto wśród osób przyjeżdżających na stypendia do Polski w latach 1935–1938 było siedem osób ze stopniem doktora. Na jeden rok w charakterze lektora języka japońskiego przyjechał do Uniwersytetu Warszawskiego Niemiec, dr Jan Miś, który pobierał z tego tytułu stypendium w wysokości 150 zł miesięcznie. Przez dwa lata: 1935/36 i 1936/37 pracą naukową w ramach stypendium zajmował się w Polsce dr Czesław Ambrożewicz, obywatel Rumunii¹⁴. W roku akademickim 1935/36 na stypendium przebywało dwóch Włochów. Dr Luigi Cini zajmował się literaturą polską na Uniwersytecie Warszawskim, a dr Andrea di Capna prawem rzymskim na Uniwersytecie Jagiellońskim. Obydwaj pobierali przez dziewięć miesięcy po 250 zł stypendium¹⁵. W następnym roku, 1936/37, na stypendium na dziewięć miesięcy przyjęto dwóch Włochów. Dr Cesare Augusto Moreschini prowadził badania w zakresie historii sztuki, natomiast dr Jullio Pergola w zakresie prawa międzynarodowego. Ten ostatni po sześciu miesiącach zrezygnował z pobytu w Polsce z powodu choroby¹⁶. Przebywający w Polsce w roku 1935/36 Włoch, dr Volturmo Gardelli, korzystał z jednorazowej zapomogi w wysokości 200 zł¹⁷.

Z badań Stanisława Brzozowskiego wynika, że studenci polscy wyjeżdżali na studia doktoranckie do uczelni zagranicznych. Ustalił on, że na Politechnice Wiedeńskiej w latach międzywojennych Polacy uzyskali ogółem 17 doktoratów, w tym z mechaniki – trzy, z chemii – siedem, z inżynierii – sześć oraz jeden z architektury¹⁸.

Odrębną kategorią studentów cudzoziemskich byli słuchacze Studium Teologii Prawosławnej z Bałkanów i Europy Południowo-Wschodniej, przyciągnięci do Warszawy, jak należy przypuszczać, renomą tego wydziału. Piotr M. Majewski wymienił nazwisko jednego studenta z Rumunii, Ilie Băcioiu, stypendysty tamtejszego patriarchy¹⁹. W aktach Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia publicznego znaleźć można jeszcze informację, że na studiach teologii prawosławnej w Warszawie studiowało trzech obywateli Bułgarii²⁰. W sierpniu 1938 r. do Departamentu IV Ministerstwa wpłynęło pismo posła

¹³ Zob. *Aneks*, tab. 6.

¹⁴ *Aneks*, tab. 1 i 3.

¹⁵ *Aneks*, tab. 2.

¹⁶ *Aneks*, tab. 4.

¹⁷ *Aneks*, tab. 7.

¹⁸ S. Brzozowski, *Polskie doktoraty na Politechnice Wiedeńskiej w latach 1902–1942*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1994, nr 3, s. 85–92.

¹⁹ P.M. Majewski, *Spoleczność akademicka 1915–1939*, w: *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1915–1945. Monumenta Universitatis Varsoviensis 1816–2016*, Warszawa 2016, s. 130–131.

²⁰ AAN, MWRiOP sygn. 264, *Stypendia wymienne z rządami państw obcych. Bruliony wykazów* *bd*, k. 121.

A. Tarnowskiego z prośbą o przyjęcie na stypendium na Wydziale Teologii Prawosławnej Uniwersytetu Warszawskiego Symeona Kabakcijewa, absolwenta Seminarium Duchownego. Poseł podkreślił w piśmie, że w Warszawie w ówczesnym czasie przebywało już dwóch takich stypendystów, jednak nie podał ich nazwisk²¹. Ministerstwo w październiku 1938 r. przyznało temu kandydatowi środki, jako stypendyście Państwowego Internatu dla studentów Teologii Prawosławnej Uniwersytetu Warszawskiego²². Studia na Uniwersytecie Warszawskim niewątpliwie były istotnym etapem kariery duchownej prawosławnych studentów teologii.

Na początku lat 30. tylko na Uniwersytecie Warszawskim było wśród studentów cudzoziemskich pięciu Anglosasów, dwóch Bułgarów, dwóch Francuzów, Estończyk, Grek, Ormianin, Rumun, Serb, Węgier, a nawet Chińczyk. Część z nich przybywała na Uniwersytet Warszawski jako stypendyści rządu polskiego, najczęściej, aby kontynuować tu studia historyczne bądź polonistyczne²³. Studenci Uniwersytetu Warszawskiego mogli ubiegać się ponadto o wakacyjne praktyki zagraniczne. W roku akademickim 1937/1938 przyznano je 51 studentom, z czego najwięcej, bo aż 16, pochodziło z Węgier. Badający tę kwestię P.M. Majewski podał w wątpliwość użyteczność tych praktyk, głównie z uwagi na barierę językową, której nie niwelowano nawet przez przeprowadzanie kursów. Jak się wydaje, wymiana międzynarodowa prowadzona była zresztą w sposób nie zawsze przemyślany. P.M. Majewski przywołał przykład Ryszarda Matuszewskiego, który jako student prawa pojechał na Węgry na taką praktykę i trafił do stadniny koni w prowincjonalnym Mezöhegyes, ponieważ Węgrzy potrzebowali akurat weterynarzy. Nie był tam przydatny, wyjechał więc na kilka tygodni do jugosłowiańskiego Dubrownika (wspominał to później jako najwspanialszą podróż swego życia), a jego nieobecność nie została nawet zauważona przez gospodarzy. Zdarzały się też jednak praktyki zagraniczne, które przynosiły wymierne korzyści zawodowe, gdy np. student medycyny trafiał do pracy w szpitalu w kraju, gdzie był w stanie porozumieć się przynajmniej w podstawowym zakresie²⁴.

Studenci zagraniczni chętnie uczestniczyli także w kursach wakacyjnych organizowanych przez Polską Komisję Międzynarodowej Współpracy Intelktualnej. Na przykład Zarząd Kursów Wakacyjnych o Kulturze Polskiej dla cudzoziemców w 1936 r. informował MWRiOP o przyznaniu przez nich stypendium na kursy wakacyjne o kulturze polskiej na prośbę szwedzkiego Ministerstwa Oświaty Allanowi Ringheim. Pismo podpisał prezes zarządu kursów prof. Karol Lutostański²⁵. W kursach tych uczestniczyli

²¹ AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Pismo posła A. Tarnowskiego do MWRiOP*, k. 176.

²² AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Pismo MWRiOP do MSZ*, k. 177.

²³ P.M. Majewski, op. cit., s. 221.

²⁴ Ibidem.

²⁵ AAN, MWRiOP sygn. 264, *Pismo Polskiej Komisji Międzynarodowej Współpracy Intelktualnej do MWRiOP*, k. 127; Karol Lutostański (1880-1939), prawnik, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, członek Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. Studiował prawo na Cesarskim Uniwersytecie Warszawskim

nawet Polacy amerykańscy. W 1938 r. brali w nich udział: Emma Nawrot, Adolf Rydzewski, Katarzyna Tetskowska, Michalina Szymańska, Janina Waichler. Był to drugi kurs dla „rozumiejących i częściowo mówiących po polsku”. W dokumentacji zachowały się oceny i opinie na temat osiągnięć uczestników kursu w zakresie gramatyki, konwersacji i dyktanda, wystawione przez lektora dr. J. Sadło²⁶. W 1938 r. przyznano także karty wakacyjne dla kandydatek z Bułgarii: Klary Kłaji i Marii Popowej. Obie studentki uzyskały wsparcie w wysokości 250 zł²⁷.

Dla stypendystów zagranicznych MWRiOP prowadziło tzw. „Ognisko”. Jak wynika z materiałów źródłowych, „Ognisko” utrzymywało się z opłat za mieszkanie, wnoszonych przez stypendystów w wysokości 50 zł miesięcznie, oraz dotacji Ministerstwa. W roku 1934 przychód „Ogniska” wynosił 26 829,99 zł z opłat mieszkaniowych i 1000 zł zaliczki ze strony Ministerstwa, łącznie była to kwota 27 829,99 zł. Natomiast poniesiono wydatki w wysokości 27 935,61 zł. Na tzw. rozchód składały się wynagrodzenie zarządzającego, wynagrodzenie służby, remonty i reparacje, wydatki inwestycyjne, opłaty za energię i gaz, opłaty za pranie bielizny oraz utrzymywanie czystości, materiały piśmienne, kasa chorych, herbata, a także wynagrodzenie kierownika²⁸. Natomiast w 1937 r. przychody „Ogniska” wynosiły już 40 542 zł, natomiast zaliczka Ministerstwa – 2300 zł²⁹.

Zachowane dane wskazują, że w 1934 r. opłaty za mieszkanie w „Ognisku” w kwietniu wniosło dziesięć osób, w maju dziewięć. W miesiącach wakacyjnych liczba ta była mniejsza, tzn. w czerwcu opłaty wniosły trzy osoby, w lipcu jedna osoba, a w sierpniu dwie osoby³⁰.

W roku 1937 w styczniu w „Ognisku” przebywało siedem osób, lutym – 12, marcu – 13, kwietniu – 11, w maju – osiem, w czerwcu – 11. W semestrze letnim tego roku akademickiego w „Ognisku” mieszkało łącznie 57 osób. W miesiącach wakacyjnych, podobnie jak w latach wcześniejszych, liczba ta zdecydowanie malała, bowiem w lipcu było ich osiem, w sierpniu i we wrześniu po cztery, a w październiku dziewięć³¹.

(1899–1903), a wykształcenie uzupełniał do 1905 r. w Lipsku, Berlinie i w Paryżu. Trzykrotnie był dziekanem Wydziału Prawa w latach 1929–1935. Kierował Departamentem Ustawodawczym Ministerstwa Sprawiedliwości (1933–1939), a w 1919 Biurem Prac Kongresowych, dostarczającym materiały na konferencję pokojową w Wersalu. W 1933 otrzymał doktorat *honoris causa* Uniwersytetu w Lille. E. Muszalski, *Lutostański Karol (1880–1939)*, PSB, t. 18, s. 158–160.

²⁶ AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Polacy z Ameryki 1937–1939*, k. 132.

²⁷ AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Stypendia wymienne z rządami państw obcych. Bruliony wykazów* *bd*, k. 126.

²⁸ AAN, MWRiOP, sygn. 265, *Ognisko Ministerstwa Wyznań religijnych i Oświecenia Publicznego dla stypendystów obywateli Państw obcych*, k. 2.

²⁹ *Ibidem*, k. 37.

³⁰ *Ibidem*, k. 2–3.

³¹ *Ibidem*, k. 27–35.

Ponadto Ministerstwo Wyznań wypłacało studentom zagranicznym zapomogi. W roku akademickim 1935/36 z takiej formy pomocy skorzystało siedmiu studentów (zob. aneks, tab. 7 i 8).

Należy dodać, że Ministerstwo napotykało na trudności w realizacji stypendiów zagranicznych. Świadczy o tym korespondencja z Ministerstwem Spraw Zagranicznych na temat kontaktów z krajami obcymi. MSZ zwracało uwagę urzędników Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, że „wszystkie przedstawicielstwa obce porozumiewają się z władzami kraju urzędowania za pośrednictwem MSZ, które jest powołane do oceny politycznej spraw nadających się do korespondencji pośredniej czy bezpośredniej z obcymi przedstawicielstwami”. Zdaniem MSZ argument MWRiOP, „jakoby istniały dziedziny, w których na podstawie umów międzynarodowych upoważnione jest do bezpośredniej korespondencji z oficjalnymi czynnikami zagranicznymi, nie jest miarodajny”. Zdaniem MSZ przytoczone wcześniej umowy o współpracy kulturalnej nie przewidywały możliwości bezpośredniego porozumiewania się między MWRiOP a władzami zagranicznymi. Możliwość taka istniała jedynie między specjalnie powołanymi instytucjami, tzn. podkomisjami Komisji mieszanej, których celem był rozwój stosunków kulturalnych państw umawiających się³². Poza tym MSZ żywo interesowało się kwestiami stypendiów zagranicznych, co potwierdza pismo do MWRiOP z dnia 5 stycznia 1938 r. z prośbą o przekazanie w dwóch egzemplarzach wykazów kandydatów do stypendiów³³.

Ponadto w aktach MWRiOP znalazł się list Ministerstwa Skarbu do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych informujący o dwóch międzyministerialnych konferencjach, które miały miejsce 11 lipca i 17 sierpnia 1938 r. Konferencje poświęcone były wyjazdom obywateli polskich na studia za granicę. Ministerstwo Skarbu dążyło między innymi do uzgodnienia polityki paszportowej z dewizową. Wynikało to z faktu pewnych praktyk podejmowanych przez wyjeżdżających, które generowały większe koszty dla budżetu państwa. Uważano także, że wydatki dewizowe na utrzymanie i opłaty szkolne młodzieży polskiej studiującej za granicą były bardzo wysokie, ponadto przewidywano, że będą one rosły. Powodem miały być „ucieczki studentów narodowości żydowskiej z Austrii, Italii oraz Niemiec, czyli z krajów rozrachunkowych, do innych krajów, przede wszystkim Szwajcarii, Anglii, Belgii, a więc krajów, gdzie koszty utrzymania pokrywane są dewizowo”³⁴. W piśmie zwrócono także uwagę na to, że „dopuszczane są również w pewnej mierze wyjazdy na studia do Palestyny, bowiem wyjazdy te mają charakter emigracyjny, kończący zaś studia na wyższych uczelniach hebrajskich nie mają szansy nostryfikacji”³⁵. W takiej sytuacji wnioskowano, by dalsze wyjazdy na studia zagraniczne uległy jak największemu ograniczeniu.

³² AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Pismo MSZ do MWRiOP z dnia 26 października 1937 r.*, k. 165–166.

³³ *Ibidem*, sygn. 264, *Pismo MSZ do MWRiOP z dnia 5 stycznia 1938 r.*, k. 167.

³⁴ *Ibidem*, *Pismo MS do MSW z dnia 20 listopada 1938 r.*, k. 180.

³⁵ *Ibidem*, k. 181.

Z pisma wynika jednak, że obrady na konferencjach nie doprowadziły do pozytywnego uregulowania tych zagadnień.

Niemniej studenci korzystający z wyjazdów zagranicznych bardzo cenili taką możliwość. Świadczy o tym zachowane w dokumentacji ministerialnej sprawozdanie z przebiegu studiów³⁶ slawistycznych na Uniwersytecie w Sofii w drugim półroczu roku akademickiego 1937/38 złożone przez Jadwigę Bełżyńską, studentkę Uniwersytetu Warszawskiego, stypendystkę MWRiOP w Bułgarii. J. Bełżyńska pisała:

Praca moja w Bułgarii w pierwszym półroczu roku akademickiego 1937/38 miała raczej charakter zapoznawczy, w drugim półroczu jednak mogła mieć już sprecyzowane dokładniej oblicze. O ile w pierwszym półroczu zapoznawałam się ogólnie z literaturą bułgarską, oddzielając równocześnie materiał do przygotowywanej przeze mnie antologii prozy bułgarskiej, o tyle w drugim półroczu mogłam się oddać całkowicie zasadniczemu przedmiotowi moich studiów w Bułgarii – pracy nad historią dramatu i teatru bułgarskiego. Ponieważ temat nie jest opracowany w literaturze bułgarskiej, trzeba więc było rozpocząć pracę od zbierania najdrobniejszych wiadomości i materiałów, a następnie kompilowanie ich. Do dnia wyjazdu mogłam zebrać najważniejsze materiały tak, że obecnie pozostaje mi samo opracowanie „Historii dramatu i teatru w Bułgarii”. Jeżeli chodzi o polską pracę propagandową na terenie bułgarskim, to do końca roku akademickiego, wspólnie z kolegą Sławskim, prowadziliśmy kursy języka polskiego w Towarzystwie Polsko-Bułgarskim. Po zamknięciu tych kursów prowadziłam jeszcze sama w tymże Towarzystwie Polsko-Bułgarskim miesięczny, praktyczny kurs języka polskiego dla studentów, udających się na praktyki wakacyjne do Polski. W miarę możliwości starałam się także wykorzystać mój pobyt w Bułgarii na poznanie kraju i ludzi – w Sofii miałam, dzięki uprzejmości naszego poselstwa, kontakt ze światem kulturalnym, literackim i artystycznym: – w czasie wycieczek po Bułgarii, dzięki silnie rozwiniętym przyjaźniom dla Polski i wrodzonej gościnności Bułgarów, mogłam poznać nie tylko życie miasta i miasteczka ale i wsi także. Gdyby nie konieczność jak najszybszego ukończenia moich studiów na Uniwersytecie J. Piłsudskiego w Warszawie, marzyłabym jeszcze o dalszym pozostaniu w Sofii i pracowaniu na miejscu nad literaturą bułgarską. Pobyt mój w Bułgarii, tak zajmującą pracę i poznanie kraju zawdzięczam Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Niech mi będzie wolno wrazić moją najgłębszą wdzięczność³⁷.

Warto także wspomnieć o Funduszu Kultury Narodowej, wspierającym polską twórczość naukową, ponieważ zasiłki na instytucje naukowe, wydawnictwa oraz badania naukowe. W latach 1928–1930 pojawiła się możliwość korzystania ze stypendiów Funduszu przez polskich studentów, jednak dotyczyło to wyłącznie wyróżnionych studentów wskazanych przez profesorów kierujących ich studiami. Były to stypendia zarówno krajowe, jak i zagraniczne³⁸.

³⁶ Z dokumentacji MWRiOP wynika, że stypendyści byli zobowiązani do składania sprawozdań z przebiegu studiów.

³⁷ Ibidem, *Sprawozdanie z przebiegu studiów w Sofii*, k. 179–180.

³⁸ B. Jacewski, *Organizacja i instytucje życia naukowego w Polsce (listopad 1918–1939)*, w: *Historia nauki polskiej*, red. B. Suchodolski, t. 5, 1918–1951, cz. I, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław 1992, s. 170.

Przedstawione dane nie wyczerpują omawianego zagadnienia. Stanowią jedynie przyczynek do badań nad szkolnictwem wyższym w Polsce w okresie międzywojennym. Skąpe materiały archiwalne, dotyczące pracy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, pozwalają jedynie na fragmentaryczną prezentację wymiany stypendialnej studentów. Można jednak dokonać na ich podstawie pewnych uogólnień. W pierwszej kolejności należy podkreślić, że Ministerstwo realizowało postanowienia podpisanych przez Polskę konwencji o współpracy kulturalnej w zakresie wymiany stypendialnej studentów, ale też podejmowało współpracę w tym zakresie z krajami, z którymi nie podpisywano takich umów. Zabezpieczano finansowo i lokalowo przyjmowanych studentów, niejednokrotnie pokrywano dodatkowo koszty ich podróży, wspierano zapomogami. Ponadto kilku stypendystów dwukrotnie korzystało z możliwości studiowania w polskich uczelniach. Z danych archiwalnych wynika także, że przyjeżdżający studenci przyjmowani byli przez wiodące uczelnie akademickie. Skromne źródła archiwalne nie pozwalają jednak na szczegółową charakterystykę tej grupy. W miarę pełny obraz tego zjawiska mogłyby dać poszukiwania w archiwach polskich uczelni, które prowadziły międzynarodową wymianę studentów.

ANEKS

Tabela 1. Stypendia dla obcokrajowców przyznane przez MWRiOP w roku akadem. 1935/36

Imię i nazwisko	Obywatelstwo	Czas pobierania stypendium	Przyznana kwota	Uczelnia przyjmująca	Kierunek studiów
Włodzimierz Górski	obywatel estoński	9 miesięcy (rezygnacja po 2 m-cach, objął asystenturę na Uniwersytecie w Wilnie)	75 zł miesięcznie		przygotowanie pracy doktorskiej
dr Jan L. Miś	obywatel niemiecki	12 miesięcy	150 zł miesięcznie	Uniwersytet Warszawski	lektor języka japońskiego
Józef Cęcek	obywatel jugosłowiański	9 miesięcy	150 zł miesięcznie	Uniwersytet Jagielloński	Wydział Filozoficzny
Musa Sabri Szemguł	obywatel turecki	9 miesięcy	150 zł miesięcznie	Akademia Górnicza w Krakowie	–
Konstanty Regamuy	obywatel szwajcarski	9 miesięcy	120 zł miesięcznie	–	–
Villem Ernest	obywatel estoński	9 miesięcy	150 zł miesięcznie	–	–
Folnar Wisti	obywatel duński	12 miesięcy	250 zł miesięcznie + 300 zł na koszty podróży	–	–
inż. Jerzy Jesky	łużyczanin	10 miesięcy	150 zł miesięcznie	Uniwersytet Warszawski	lektor języka łużyckiego
Franciszek Kowalski	obywatel turecki	12 miesięcy	100 zł miesięcznie	–	–
Florian Lewno	obywatel USA	9 miesięcy	120 zł miesięcznie	Uniwersytet Warszawski	student V roku na Wydziale Humanistycznym
Fong- Fu- Shen	obywatel chiński	12 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–
Karol Dwankowski	obywatel USA	10 miesięcy	60 zł miesięcznie	Uniwersytet Warszawski	student IV roku medycyny
inż. Stefan Horvath	obywatel czeskosłowacki	9 miesięcy	200 zł miesięcznie	–	–
Fedor Antol	obywatel czeskosłowacki	9 miesięcy	200 zł miesięcznie	–	–
Welezo Kołarow	obywatel bułgarski	9 miesięcy	120 zł miesięcznie	–	–
dr Czesław Ambrożewicz	obywatel rumuński	10 miesięcy	250 zł miesięcznie, zwrot kosztów podróży i zakupu materiałów naukowych	–	archeolog
Bernard Arczyński	obywatel szwajcarski	9 miesięcy	60 zł miesięcznie	Uniwersytet Warszawski	wolny słuchacz Wydział Humanistyczny

Źródło: AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Obcokrajowcy w szkołach polskich i Polacy za granicą, kursy, stypendia*, k. 2–44.

Tabela 2. Stypendia wymienne przyznane przez MWRiOP w roku akadem. 1935/36

Imię i nazwisko	Obywatelstwo	Czas pobierania stypendium	Przyznana kwota	Uczelnia przyjmująca	Kierunek studiów
Julia Suvanyi	obywatelka węgierska	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–
Laszlo (Władysław) Dezso	obywatel węgierski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie + 300 zł na koszty podróży	–	–
Andre Moosmann	obywatel francuski	9 miesięcy	250 z miesięcznie + 300 z na koszty podróży	–	–
Alfred Birgy	obywatel francuski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie + 300 z na koszty podróży	–	–
Rene Jegou	obywatel francuski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie + 300 zł na koszty podróży	–	–
Werner Boening	obywatel niemiecki	9 miesięcy	500 zł miesięcznie	–	–
Martin Burgener	obywatel niemiecki	9 miesięcy	500 zł miesięcznie	–	–
Jon Chitimia	obywatel rumuński	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	historia , literatura, językoznawstwo
dr Luigi Cini	obywatel włoski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	Warszawa	literatura polska
dr Andrea di Capna	obywatel włoski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	Kraków	prawo rzymskie
Otto Ritz	obywatel czechosłowacki	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–
Horia Oprivan	obywatel rumuński	3 miesiące (lipiec, sierpień, wrzesień)	200 zł miesięcznie	–	magister Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu w Bukareszcie
Georgijj Georgiieff	obywatel bułgarski	9 miesięcy	250 z miesięcznie	–	studia matematyczne
Uros Kraigher	obywatel jugosłowiański	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–
Luka Vujovic	obywatel jugosłowiański	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–

Źródło: AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Obcokrajowcy w szkołach polskich i Polacy za granicą, kursy, stypendia*, k. 7–35.

Tabela 3. Stypendia dla obcokrajowców przyznane przez MWRiOP w roku akadem. 1936/37

Imię i nazwisko	Obywatelstwo	Czas stypendium	Przyznana kwota	Uczelnia przyjmująca	Kierunek studiów
Musa Sabri Szemguł	obywatel turecki	9 miesięcy	150 zł miesięcznie	Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie	–
Folmer Wisti	obywatel duński	12 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–
Fang Fu Szen	obywatel chiński	12 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–
Fedor Antol	obywatel czechosłowacki	9 miesięcy	200 zł miesięcznie	–	–
dr Czesław Ambrożewicz	obywatel rumuński	10 miesięcy	250 zł miesięcznie + koszty podróży	–	–
Villem Ernest	obywatel estoński	9 miesięcy	175 zł miesięcznie	–	–
Mohamed Allam	obywatel egipski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–
Jovan Stojkovic	obywatel jugosłowiański	dwie raty	500 zł	Politechnika Lwowska	student IV roku
Franciszek Kowalski	obywatel turecki	9 miesięcy	100 zł miesięcznie	–	–
Rene Jegou	–	8 miesięcy	250 zł miesięcznie + koszty podróży	–	–
Welero Łatarov	obywatel bułgarski	9 miesięcy	120 zł miesięcznie	Politechnika Warszawska	–
Luben Bakałow	obywatel bułgarski	6 miesięcy	75 zł	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	student IV roku
Hiranmoy Ghoshal	hindus	7 miesięcy	80 zł miesięcznie	–	–
Wiktor Todorow	obywatel bułgarski	2 miesiące	120 zł	–	udział w kursach wakacyjnych

Źródło: AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Obcokrajowcy w szkołach polskich i Polacy za granicą, kursy, stypendia 1936–1939*, k. 46–94.

Tabela 4. Stypendia wymienne przyznane przez MWRiOP w roku akadem. 1936/37

Imię i nazwisko	Obywatelstwo	Czas stypendium	Przyznana kwota	Uczelnia przyjmująca	Kierunek studiów
Otto Ritz	obywatel czechosłowacki	9 miesięcy	250 zł	–	–
Dragoljub Petrovic – dyplom filozoficzny Uniwersytetu w Skopije	obywatel jugosłowiański	9 miesięcy	250 zł miesięcznie oraz po 200 zł na miesiące wakacyjne	–	–
Franciszek Ivanicek	obywatel jugosłowiański	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	etnologia i etnografia
Dante di Sarno	obywatel włoski	3 miesiące	250 zł miesięcznie + 150 zł koszty podróży	–	historia
Horia Oprisan	obywatel rumuński	9 miesięcy	250 zł miesięcznie + 150 zł koszty podróży	–	–
Denis Szabo	obywatel węgierski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	Uniwersytet w Wilnie	slawistyka i językoznawstwo
Laszlo Dezso	obywatel węgierski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–
Maurice Legueux	obywatel francuski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie + 150 zł koszty podróży	–	–
Hans Graunke	obywatel niemiecki	9 miesięcy	250 zł miesięcznie + koszty podróży	–	pedagogika, psychologia, filozofia
Ursula Hahlwey	obywatelka niemiecka	9 miesięcy	250 zł miesięcznie + koszty podróży	–	dziennikarstwo, ekonomia polityczna
Cesare Augusto Moreschini dr filozofii na Uniwersytecie w Rzymie	obywatel włoski	9 miesięcy	łącznie 3000 zł	–	historia, historia sztuki
Jullio Pergola dr praw	obywatel włoski	9 miesięcy (po 6 miesiącach rezygnacja z powodu choroby)	łącznie 3000 zł	–	prawo międzynarodowe
Georgi Georgijew	obywatel bułgarski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–

Źródło: AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Obcokrajowcy w szkołach polskich i Polacy za granicą, kursy, stypendia 1936–1939*, k. 46–89.

Tabela 5. Stypendia dla obcokrajowców przyznane przez MWRiOP w roku akadem. 1937/38

Imię i nazwisko	Obywatelstwo	Czas stypendium	Przyznana kwota	Uczelnia przyjmująca	Kierunek studiów
Franciszek Janicek	obywatel jugosłowiański	9 miesięcy	200 zł miesięcznie	Uniwersytet Warszawski	studia lekarskie
Hiranmay Ghoshal	hindus	10 miesięcy	80 zł	Uniwersytet Warszawski	slawistyka
Borys Dubko	obywatel estoński	9 miesięcy	120 zł miesięcznie	Politechnika Warszawska	–
Santeri Ankeria	obywatel fiński	10 miesięcy	200 zł miesięcznie	Poznań Warszawa Lwów	filologia słowiańska
Villem Ermist	obywatel estoński	9 miesięcy	200 zł miesięcznie	–	–
Fu – Szen-Fang	obywatel chiński	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–
Folmer Visti	obywatel duński	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	–

Źródło: AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Obcokrajowcy w szkołach polskich i Polacy za granicą, kursy, stypendia 1936–1939*, k. 99–113.

Tabela 6. Stypendia wymienne przyznane przez MWRiOP w roku akadem. 1937/38

Imię i nazwisko	Obywatelstwo	Czas stypendium	Przyznana kwota	Uczelnia przyjmująca	Kierunek studiów
Denes Szabo	obywatel węgierski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	Uniwersytet w Wilnie	filologia angielska
Jon Chitimia	obywatel rumuński	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	historia
Rudolf Brtan	obywatel czechosłowacki	9 miesięcy	250 zł miesięcznie + koszty podróży	–	literatura polska
Ulrich Beck	obywatel niemiecki	9 miesięcy	250 zł miesięcznie	Uniwersytet Warszawski	–
Ruth Alix Stieger	obywatelka niemiecka	9 miesięcy	250 zł miesięcznie + koszty podróży	Uniwersytet Jagielloński	slawistyka
Karoly Nyarsapati	obywatel węgierski	9 miesięcy	250 zł miesięcznie + koszty podróży	–	język i literatura polska
Jean Laffitte, prawnik, Uniwersytet w Bordeaux	obywatel francuski	7 miesięcy	250 zł miesięcznie	–	przygotowywał licencjat humanistyczny i prace doktorską na temat kapitału zagranicznego w Polsce

Źródło: AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Obcokrajowcy w szkołach polskich i Polacy za granicą, kursy, stypendia 1936–1939*, k. 99–114.

Tabela 7. Lista studentów obcokrajowców, którym przyznano zapomogi w roku akadem. 1935/36

Imię i nazwisko	Obywatelstwo	Uczelnia przyjmująca	Wysokość zapomogi	Wskazany cel
Dymitr Balabanovic	obywatel jugosłowiański	Wydziału Farmacji Uniwersytetu Warszawskiego	200 zł	na opłacenie czesnego
Jordan Baczarow	obywatel bułgarski	student IV roku Akademii Górniczej w Krakowie	85 zł + 170 zł	na uiszczenie pierwszej raty opłat rocznych + zasiłek na studia
Zygmunt Sobkowski	obywatel litewski	student II roku Wydziału Chemii Politechniki Warszawskiej	100 zł	na opłacenie pierwszej raty za studia.
Dr Volturmo Gardelli	obywatel włoski	–	200 zł.	–
Arnold Urm	obywatel estoński	student Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie	300 zł.	na wniosek MSZ
Kulia Iwanoff	obywatel bułgarski,	student Wydziału Lekarskiego na Uniwersytecie w Poznaniu	130 zł.	–
Claude Backvis	–	–	500 zł	wsparcie pracy naukowej

Źródło: AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Obcokrajowcy w szkołach polskich i Polacy za granicą, kursy, stypendia 1936–1939*, k. 2–44.

Tabela 8. Lista studentów obcokrajowców, którym przyznano zapomogi w roku akadem. 1936/37

Imię i nazwisko	Obywatelstwo	Uczelnia przyjmująca	Wysokość zapomogi	Wskazany cel
Marceli Łepkowski	obywatel turecki	–	500 zł	–
Jovan Stojkovic	obywatel jugosłowiański	student IV roku Politechniki Lwowskiej	500 zł	–
Wasył Baczarow	obywatel bułgarski	student IV roku Akademii Górniczo-hutniczej w Krakowie	600 zł	opłata za studia
Konstanty Regamuy	obywatel szwajcarski	–	200 zł	opłata za studia

Źródło: AAN, MWRiOP, sygn. 264, *Obcokrajowcy w szkołach polskich i Polacy za granicą, kursy, stypendia 1936–1939*, k. 47–87.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Akt Nowych w Warszawie

Zespół Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

- sygn. 264, *Studenci obcokrajowcy w szkołach polskich i Polacy za granicą, kursy, stypendia*;
- sygn. 265, *Studenci obcokrajowcy w szkołach polskich i Polacy za granicą, Ognisko MWRiOP dla stypendystów obcych państw*.

Opracowania

- Brzozowski S., *Polskie doktoraty na Politechnice Wiedeńskiej w latach 1902–1942*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” 1994, nr 3, s. 85–92.
- Deszczyński M.P., *Uniwersytet Warszawski w II Rzeczypospolitej*, w: *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1915–1945. Monumenta Universitatis Varsoviensis 1816–2016*, Warszawa 2016.
- Jastrzębski J., *Studenci zwyczajni i wolni słuchacze w systemie szkolnictwa wyższego w II Rzeczypospolitej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Historyczne” 2013, z. 4.
- Jaczeński B., *Organizacja i instytucje życia naukowego w Polsce (listopad 1918–1939)*, w: *Historia nauki polskiej*, red. B. Suchodolski, t. 5, cz. I, s. 1918–1951.
- Kula E., Pękowska M., *Działalność Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w dwudziestoleciu międzywojennym na rzecz międzynarodowej współpracy intelektualnej*, „Studia Edukacyjne” 2016, nr 39, s. 413–431.
- Majewski P.M., *Spoleczność akademicka 1915–1939*, w: *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1915–1945. Monumenta Universitatis Varsoviensis 1816–2016*, Warszawa 2016.
- Suchodolski B., *Wstęp*, w: *Historia nauki polskiej*, t. 5, red. B. Suchodolski, Wrocław 1992.
- Życie naukowe w Polsce w drugiej połowie XIX i w XX wieku, organizacje i instytucje*, red. B. Jaczeński, Wrocław 1987.